

Vijf vragen over de crisis voor hoogopgeleiden Hoogopgeleiden toch slachtoffer kredietcrisis

25-02-2009 | Auteur: Kees Versluis

De kredietcrisis zal de komende twee jaar ook hoogopgeleiden treffen. Starters zullen alleen met veel moeite een baan vinden, waarvoor ze bovendien matig betaald krijgen. Vijf vragen over de gevolgen van de crisis voor hoogopgeleiden.

1. We wisten toch al lang dat hoogopgeleiden het moeilijk zouden krijgen?
2. Maar bij de laatste grote recessie, begin jaren tachtig, gingen afgestudeerden toch massaal met bul de bijstand in?
3. Welke beroepsgroepen moeten voor hun baan vrezzen?
4. Komen er weer massale omscholingsprogramma's zoals in de jaren tachtig?
5. Welke effecten op de arbeidsmarkt voor hoogopgeleiden kunnen we nog meer verwachten?

1. We wisten toch al lang dat hoogopgeleiden het moeilijk zouden krijgen?

Wel in de financiële wereld. Maar over de overige sectoren bleven economen tot voor kort redelijk positief. 'Ook in een recessie is er voor hoogopgeleiden niet veel aan de hand', zei de Tilburgse hoogleraar arbeidsmarkt en sociale zekerheid Ruud Muffels nog op 1 december tegen dagblad De Pers. En Yvette van der Vliet, commercieel manager bij YER op 11 december in Trouw: 'Het tekort aan hoogopgeleiden is nog nooit zo groot geweest.'

Door de dramatische voorspellingen van het Centraal Planbureau vorige week (8,75 procent werkloosheid in 2010) is dat optimisme flink getemperd. Toch blijven de vooruitzichten voor hoogopgeleiden veel beter dan voor lager opgeleiden. 'Hoogopgeleiden gaan er bij bedrijven als laatsten uit, en worden straks als eersten weer aangenomen', zegt bijvoorbeeld Jules Theeuwes, directeur van [SEO Economisch Onderzoek](#).

Er is nog een mechanisme waardoor hoogopgeleiden van crises het minste last hebben: 'verdringing'. Als ze geen werk kunnen vinden, nemen hoogopgeleiden (tijdelijk) een baan onder hun niveau. Lager opgeleiden worden daardoor dubbel getroffen.

Klik voor vergroting

2. Maar bij de laatste grote recessie, begin jaren tachtig, gingen afgestudeerden toch massaal met bul de bijstand in?

In 1981 en 1982 kromp de economie 'slechts' met 0,8 respectievelijk 1,2 procent (tegen een verwachte 3,5 procent dit jaar). Toch is er aan aantal redenen waardoor economen denken dat de arbeidsmarkt voor hoogopgeleiden zich in deze crisis niet zo rampzalig ontwikkelt als toen.

De belangrijkste meevaller is demografisch: er zijn nu minder afgestudeerden die de arbeidsmarkt opstromen, en juist meer grijsaards die de arbeidsmarkt verlaten. Daarnaast was er tot een paar maanden geleden een recordaantal vacatures. Dat neutraliseert een deel van de komende werkloosheid.

En ondanks de barre CPB-cijfers staat de Nederlandse economie er toch structureel beter voor dan begin jaren tachtig. Destijds verdwenen veel arbeidsplaatsen omdat de industrie de concurrentie met lagelonenlanden niet meer aankon; daarvan heeft de tegenwoordig dominante dienstensector veel minder last.

3. Welke beroepsgroepen moeten voor hun baan vrezen?

Eén groep hoogopgeleiden gaat het de komende twee jaar moeilijk krijgen: de starters. Vooral aan het eind van komende zomer, als veel studenten afstuderen, wordt het druk bij het bijstandskloket. Zoals bij iedere crisis gaan bovendien de startsalarissen bij bedrijven (fors) omlaag. Salarissen van hoogopgeleiden die al in dienst zijn, zullen waarschijnlijk niet of nauwelijks dalen. Cao-afspraken voor 2009 zijn bij veel bedrijven al vóór de kredietcrisis gemaakt en leiden juist tot een salarisstijging.

De sectoren waar de hardste klappen vallen voor hoogopgeleiden zijn de industrie, zakelijke dienstverlening, pr en reclame en consultancy. Veilige vluchthaven wordt de komende twee jaar: de overheid. En met name de (overheids)sectoren die structureel al jaren niet genoeg mensen kunnen vinden: zorg, onderwijs, beveiliging en leger.

Anders dan we gewend zijn zullen ingenieurs en economisch opgeleiden het moeilijk krijgen. 'Die opleidingen zijn erg conjunctuurgevoelig, blijkt uit onze onderzoeken', zegt Frank Cörvers van het [Researchcentrum voor onderwijs en arbeidsmarkt](#) in Maastricht. Eveneens zware tijden breken aan voor sociaal-wetenschappers. Zij kwamen vaak terecht in beroepen waar ze niet voor opgeleid waren; daar worden ze straks als eersten geweerd.

WW
 ■ Ontslagen hoogopgeleiden bekijken zich vaak op de hoogte van hun ww-uitkering. Die is de eerste twee maanden 75 procent van het laatst verdiende loon, maar nooit hoger dan 2.766 bruto per maand. De maanden daarna is de uitkering maximaal 2.503 euro. Bovendien is de duur van de uitkering sinds 1 januari fors beperkt.

max. € 2.766

BRUSSELMANS
 ■ De man die week vond heet een roman uit 1985 van de Belgische schrijver Herman Brusselmans. Kenmerkend voor de crisis van de jaren tachtig was het grote aantal hoogopgeleide jongeren dat geen baan kon vinden. Zij werden ook wel 'de verloren generatie' genoemd.

Klik voor vergroting

4. Komen er weer massale omscholingsprogramma's zoals in de jaren tachtig?

In tijden van crisis wordt er altijd meer gestudeerd dan bij hoogconjunctuur. Studenten die bijna afgestudeerd zijn, volgen vaak extra bijvakken om een confrontatie met de arbeidsmarkt uit te stellen. Bovendien zal 'groenpluk' (bedrijven die studenten weggakapen voordat ze zijn afgestudeerd) zo goed als verdwijnen.

Natuurlijk ruiken de onderwijssector, de zorg en het leger hun kans om hun vele vacatures te vervullen. Economen pleiten voor de oprichting van speciale 'mobiliteitscentra' die werklozen voor dergelijke functies omscholen. Probleem is dat de oprichting daarvan veel tijd kost. Voor ze goed en wel draaien, is de crisis waarschijnlijk al weer over zijn hoogtepunt heen.

5. Welke effecten op de arbeidsmarkt voor hoogopgeleiden kunnen we nog meer verwachten?

Vrijwilligerswerk wordt tijdelijk weer populair. En de arbeidsparticipatie van vrouwen zal waarschijnlijk minder snel groeien dan het kabinet hoopt: in tijden van crisis kiezen meer vrouwen voor het aanrecht.

De algemene verwachting onder economen is verder dat er de komende maanden een Nationaal Akkoord wordt gesloten tussen overheid, werkgevers en vakbonden waarbij alle drie de partijen grote offers brengen om de economie weer aan de gang te krijgen. Het vergelijkbare Akkoord van Wassenaar uit 1982 heeft de crisis van destijds helpen bezweren en legde de basis voor het poldermodel.

Met dank aan: Lans Bovenberg (Universiteit van Tilburg), Ruud Muffels (OSA, Tilburg), Jules Theeuwes (SEO, Amsterdam) en Frank Cörvers (ROA, Maastricht)

